

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

PEDAGOGIKA A JEJÍ PŘEDMĚT VÝCHOVA

základní kategorie pedagogiky

Pedagogika 1. a 2. přednáška

26.10.2023

Doc. Dr. Vlasta Cabanová, PhD.

CÍL PŘEDNÁŠKY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

PŘEDSTAVIT

- PROVAŽUJÍCE NÁZORY A TEORIE
O VÝCHOVĚ A VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A DOSPÍVAJÍCÍCH V NEJSTARŠÍCH
SPOLEČNOSTECH V CHRONOLOGICKÉM KONTEXTE
- ČLENĚNÍ VĚD O EDUKACI A JEJICH CHARAKTERISTIKA
- VÝCHOVU JAKO ZÁKLADNÍ KATEGORII

ANALYZOVAT

- VYBRANÁ DEFINIČNÍ VYMEZENÍ VÝCHOVY JAKO ODRAZ FILOZOFIE VÝCHOVY

KLÍČOVA SLOVA :

SPOLEČNOST, KOLEKTIVNÍ VÝCHOVA, ZÁMĚRNOST VÝCHOVY,
DIFERENCIACE VÝCHOVY A VZDELÁVÁNÍ,

PEDAGOGIKA - OD „PAIDAGOGOS“, SLOVO ETYMOLOGICKY POCHÁZÍ ZE STAROVĚKÉHO GRÉCKA, KDE PAIDAGOGOS BYL VZDĚLANÝ OTROK, KTERÝ VODIL SYNŮV SVÉHO PÁNA DO ŠKOLY (PAIS – CHLAPEC ; AGÓGÉ – VÉST)

- PRVNÍ PREDVĚDECKÉ PRÍSTUPY A TEORIE VZNIKLI Z PRAKTICKÝCH POTŘEB
- VÝCHOVA MÁ MNOHO PODOB, JE STARÁ JAKO LIDSKÁ SPOLEČNOST, JE SPOLEČENSKÝM JEVE

ČLOVĚK JAKO SOUČÁST PŘÍRODNÍ ŘÍŠE

PŘICHÁZÍ DO ŽIVOTA NA SVĚT ÚPLNE BEZBRANNÝ:

- JE NAPROSTO NEPŘIPRAVENÝ, NESCHOPNÝ PŘEŽÍTÍ
- BEZ POMOCI DOSPĚLÝCH BY DLOUHO NEPŘEŽIL (NEMÁ HUSTOU SRST, KOŽICH KTERÝ BY HO CHRÁNIL PŘED CHLADEM, NEUMÍ RYCHLE BĚHAT ABY LOVIL, NEMÁ DRÁPY ANI TESÁKY ABY LOVIL A CHRÁNIL SE PŘED DRAVOU ZVĚŘÍ).
- NA ROZDÍL OD JINÝCH TVORŮ VELKOU ČÁSTĚ ŽIVOTA ABY DOSPĚL, ČTVRTINU AŽ TŘETINU, POTŘEBUJE STAROSTLIVOST A POMOC JINÝCH.

OTÁZKA:

- **NAVZDORY VŠEMU, ČLOVĚK OVLÁDOL ŽIVOT NA ZEMI: V ČEM SE ČLOVĚK LIŠÍ OD SVĚTA ZVÍŘAT?**

1. ETAPA

- PRAVĚK → STAROVĚK → STREDOVĚK → NOVOVĚK
(SPOČÁTKU KOLEKTIVNÍ, NEZÁMĚRNÁ VÝCHOVA, IMITACE, INICIACE,
POSTUPNÁ RODOVÁ DIFERENCIACE A PROFESNÍ SPECIALIZACE V RODINNÉ VÝCHOVĚ;
VZNIK PRVÝCH INSTITUCÍ V STAROVĚKU...)
- VÝCHOVA BYLA ČINNOST, V KTERÉ SE ODEVZDÁVAL „*DUCHOVNÍ MAJETEK*“ SPOLEČNOSTI
Z GENERACE NA GENERACI.
- PROTOPEDAGOGIKA
- PEDAGOGICKÁ TEORIE SE ROZVÍJELA JAKO SOUČÁST SPOLEČENSKÝCH TEORIÍ
(NÁBOŽENSKÝCH, FILOSOFICKÝCH A POLITICKÝCH NÁHLEDŮ).

2. ETAPA VÝVOJE PEDAGOGIKY: OD TEORIE K VĚDE

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

- NOVOVĚK – ROZVOJ PŘÍRODNÝCH VĚD
- POZDEJI A. COMPTE (KURZ POZITIVNÍ FILOZOFIE), SOCIOLOGIE, PSYCHOLÓGIE
- EXPERIMENTÁLNÍ VĚDA
- OD 19. ST. KONCIPOVÁNÍ PEDAGOGIKY JAKO VĚDY (ZÁSLUHOU J. H. HERBARTA)
PEDAGOGIKA ZKOUMÁ VÝCHOVNÝ PROCES JAKO JEDEN Z NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH
SPOLOČENSKÝCH JEVŮ.

CO ZNAMENÁ JAKO VĚDA ? CO MÁ?

(T.KUHN - ABY SE TEORIE STALA VĚDOU MUSÍ MÍT VLASTNÍ OBLAST ZKOUMÁNÍ, POJMOVÝ APARÁT, METODOLOGII
VÝZKUMU (NÁSTROJE BĀDÁNÍ)!

JE PEDAGOGIKA POTŘEBNÁ CELÝ ŽIVOT ?

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

V OBDOBÍ J. A. **KOMENSKÉHO** (17. ST.) VYSOKÝ STUPEŇ ROZPRACOVANOSTI PG. TEORIE,
ALE POJETÍ **PEDAGOGIKY = DIDAKTIKA** (DIDACTICA MAGNA) VÁZANÝ NA ŠKOLNÍ
PROSTŘEDÍ, NÁSTUP NOVÉ SLOVNĚ-NÁZORNÉ KONCEPCE,

- DIDAKTIKA SE DNES JIŽ DOTÝKA **JEN** PROCESU UČENÍ A VZDĚLÁVÁNÍ
- DNES JE PEDAGOGIKA ETABLOVANÁ - JAKO VĚDA ZKOUMAJÍCÍ JEDEN Z
NEJDŮLEŽITĚJŠÍCH SPOLEČENSKÝCH JEVŮ - **VÝCHOVU**
- POSTUPNĚ SE TEORIE ROZPRACOVALA DO CELÉHO **SYSTÉMU VĚD O VÝCHOVĚ** (EDUKACI –
EDUKAČNÍ VĚDY).

VÝCHOVA A VZDELÁVÁNÍ JEN DĚTÍ A MLÁDEŽE NEBO CELOŽIVOTNÝ PROCES PRO VŠECHNY?

1. X MYŠLENKA CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ (OD KOLÉBKY PO HROB) JIŽ U J.A. KOMENSKÉHO, DNES DEKLARUJÍ DOKUMENTY
UNESCO JAKO SAMOZŘEJMOST

PEDAGOGIKA A JEJÍ ZAŘAZENÍ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

ODBORNÍCI JI ZAŘAZUJÍ DO SOUSTAVY

- SPOLEČENSKÝCH VĚD
- SOCIÁLNÍCH VĚD
- HUMANITNÍCH VĚD
- VĚD O ČLOVĚKU
- K VĚDÁM O VÝCHOVE
- VĚDA O EDUKAČNÍ REALITE.

Z ANTROPOLOGICKÉHO HLEDISKA JE PEDAGOGIKA VĚDA O ČLOVĚKU V SITUACI VÝCHOVY (KUČEROVÁ)

- V 20. STOL. PG. VĚDA OVLIVNĚNÁ MNOHA SMĚRY A PROUDY
- DNES VĚDCI (VĚDECKÉ ŠKOLY) MAJÍ VLASTNÍ SVĚTONÁZOR,
- JISTÉ FILOZOFICKÉ A METODOLOGICKÉ MYŠLENÍ, A POD..

DEF. CO JE PEDAGOGIKA JAKO VĚDA

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

- O ZÁKONITOSTECH VÝCHOVY DORŮSTAJÍCÍHO POKOLENÍ (KOPECKÝ)
- PEDAGOGIKA VĚDA O VÝCHOVĚ DĚTÍ A MLÁDEŽE (KAIROV)
- PEDAGOGIKA JE VĚDA O VÝCHOVĚ (O. CHLUP, VELIKANIČ)
- PEDAGOGIKA VĚDA O VÝCHOVĚ ČLOVĚKA (BOLDYREV)
- **PEDAGOGIKA JE VĚDA O EDUKACI** (PRŮCHA)
-

**POJEDNÁVA O VÝCHOVĚ V LIDSKÉ SPOLOČNOSTI,
ZAOBERÁ SE INTERAKCÍ MEZI UČITELI A ŽÁKY, VYSVĚTLUJE JEVY UČENÍ A VYUČOVÁNÍ.**

- V PŘEVÁŽNĚ VĚTŠINĚ KRAJIN SOUBOR DISCIPLÍN, KTERÉ NAZÝVAJÍ **SOCIÁLNÍ VĚDY**

V MEZINÁRODNÍ ODBORNÉ KOMUNIKACI NA MÍSTO TERMÍNU „PEDAGOGIKA“ UŽÍVÁ

TERMÍN „**EDUKAČNÍ VĚDA**“

EUROPSKY **THESAURUS** (EUROP. SLOVNÍKU KODIFIKOVANÍCH MEZINÁRODNÍCH PEDAGOGICKÝCH TERMÍNŮ
(vydalo UNESCO r. 1991, v ČR v roce 1992).

PEDAGOGIKA - VÝCHOVA A VZDELÁVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE.

ANDRAGOGIKA - VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH.

GERONTOGOGIKA - VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ STARŠÍCH LIDÍ.

SPOLU → **ANTROPOGOGIKA** (ANTROPOS – ČLOVĚK, AGOGÉ = VĚST).

→ ZAHRNUJE VŠECHNY VĚDY O VÝCHOVĚ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

PEDAGOGIKA, ANDRAGOGIKA A GERAGOGIKA

- JSOU TRANSDISCIPLINÁRNÍ PŘEVÁŽNE **APLIKAČNÍ** OBORY VĚD O VÝCHOVĚ.
- PG. NEPŘIJÍMÁ PASÍVNÍ ZNALOSTI Z VNEJŠKA, JE V OBOUSMĚRNÉM VZTAHU SE SVÝM OKOLÍM:

TEORIE - PRAX

ANDRAGOGIKA

TERMÍN POUŽÍVANÝ VEDLE „*PEDAGOGIKY DOSPĚLÝCH*“ NEBO „*TEORIE VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH*“

ANDRAGOGIKA JE DEFINOVÁNA JAKO VĚDA O VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH, VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH A PÉČI O DOSPĚLÉ, RESPEKTUJÍCÍ VŠESTRANNÉ ZVLÁŠTNOSTI DOSPĚLÉ POPULACE A ZABÝVAJÍCÍ SE PERSONALIZACÍ, SOCIALIZACÍ A ENKULTURACÍ.

ANDRAGOGIKU LZE V SOUČASNOSTI CHÁPAT JAKO OBLAST SLUŽEB JEDNOTLIVCŮM, SKUPINÁM, INSTITUCÍM, ORGANIZACÍM NEBO CELOSPOLEČENSKÉHO CHARAKTERU, KTERÁ TVORBOU VZDĚLÁVACÍ NABÍDKY SLOUŽÍ K USPOKOJOVÁNÍ VZDĚLÁVACÍCH ZÁJMŮ A POTŘEB

(PRŮCHA, 2017)

Def. jako VĚDA O VÝCHOVĚ, *kteřá zkoumá*

- **VÝCHOVU** jako **ZÁMĚRNOU FORMATIVNÍ ČINNOST, JEJÍ VÝVOJ, ZÁKONITOSTI, PODSTATU, STRUKTURU, FUNKCI, MECHANIZMY** v *konkrétních historických podmínkách společenského vývoje* →→→ a *na základě zjištění rozpracovává*
TEORII a METODIKU EDUKAČNÍHO (VÝCHOVNĚ-VZDĚLÁVACÍHO) PROCESU,
jeho **OBSAH, PRINCIPY, ORGANIZAČNÍ FORMY, METODY a POSTUPY.**
- **PEDAGOGIKA JE VĚDNÍ ODBOR, KTERÝ ZAHRNUJE TEORII I VÝZKUM V OBLASTI**
EDUKACE (VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ).
- **PEDAGOGIKA JE SPOLEČENSKOVĚDNÍ DISCIPLÍNA, ZKOUMAJÍCÍ ZÁMĚRNÉ**
OVLIVŇOVÁNÍ VÝVOJE OSOBNOSTI ČLOVĚKA, ZKOUMÁ VÝCHOVNÝ PROCES
JAKO JEDEN Z NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH SPOLEČENSKÝCH JEVŮ.

- DEF. PEDAGOGIKY JAKO VĚDY O EDUKACI JE ZÁKLADEM PRO JEJÍ TEORETICKÉ POZNÁNÍ A ROZVÍJENÍ
- **NORMATIVNÍ** STRÁNKA PEDAGOGIKY → BYLY STANOVENY NORMY (IDEÁL) KE KTERÉMU BYL ŽÁK PŘIROVNÁVÁN;
- **EXPLANATIVNÍ** STRÁNKA PEDAGOGIKY JE VYSVĚTLUJÍCÍ.

OTÁZKA:

- ***MÁ BÝT PEDAGOGIKA – VÍCE NORMATIVNÍ NEBO VÍCE EXPLANATIVNÍ?***

(MODERNÍ PEDAGOGIKA MUSÍ BÝT _MUSÍ POPISOVAT = VYSVĚTLOVAT (EXPLANOVAT), JAK FUNGUJÍ EDUKAČNÍ

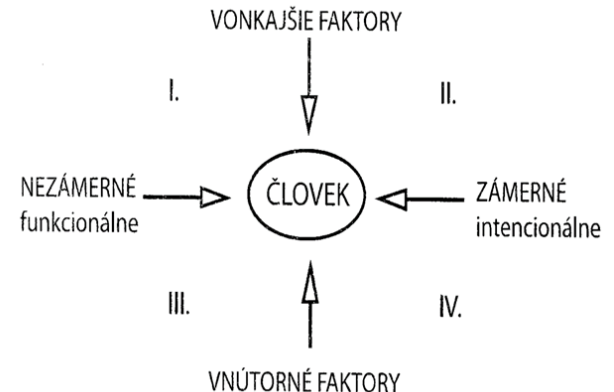
*MECHANIZMY. JEN KDYŽ POROZUMÍME ŽÁKOVI, JEHO CHOVÁNÍ (PROČ DĚLÁ, TO CO DĚLÁ) DOKÁŽEME ZVOLIT, VYBRAT A
POUŽÍT SPRÁVNOU METODU A EFEKTIVNĚ PŮSOBIT).*

PEDAGOGICKÉ JEVY

VYZNAČUJÍCÍ SE MIMOŘÁDNOU SLOŽITOSTÍ, VARIABILITOU A INDIVIDUÁLNÍ RŮZNORODOSTÍ NEPROBÍHAJÍ JEDNOZNAČNĚ,

MAJÍ CHARAKTER **PRAVDĚPODOBNOSTNÍ – STOCHASTICKÝ**

Z TOHO DŮVODU SE U NICH NEUPLATŇUJÍ ZÁKONY TAK, JAK JE TOMU V PŘÍRODNÍCH JEVECH, VE KTERÝCH EXISTUJÍ STABILNÍ A NEVYHNUTELNĚ SE OPAKUJÍCÍ VZTAHY.

DOSÁHNUT OPTIMÁLNÍ VÝSLEDKY = **EFEKTÍVNOSTI** VÝCHOVNÍHO
PŮSOBENÍ) JE DETERMINOVÁNA MÍROU INTERIORIZACE

- RESP. ZJIŠŤOVAŤ OPTIMÁLNÍ **PODMÍNKY** A PROSTŘEDKY NA
DOSAŽENÍ **CÍLE** VÝCHOVY (V SOULADU S DUŠEVNÍM A TĚLESNÝM
VÝVOJEM DÍTĚTE), JAKO I V *SOULADU* SE SPOLEČENSKÝMI
A INDIVIDUÁLNÍMI POTŘEBAMI.

SYSTÉM PEDAGOGICKÝCH VĚD
VĚDY O VÝCHOVĚ

všechny vědní disciplíny jsou více méně pospojovány, a tak představují jednotný systém

SYSTÉM PEDAGOGICKÝCH VĚD

UNIVERZITA
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

- *INTEGRUJÍCÍ HLEDISKO*: KLASIFIKUJE PG VĚDY NA ZÁKLADĚ VÍCE KRITÉRIÍ
 - **ZÁKLADNÍ** PEDAGOGICKÉ DISCIPLÍNY
 - **APLIKOVANÉ** PEDAGOGICKÉ DISCIPLÍNY
 - **HRANIČNÍ** PEDAGOGICKÉ DISCIPLÍNY

(VŠECHNY VĚDNÍ DISCIPLÍNY JSOU VÍCE MÉNĚ POSPOJOVÁNY,

PŘEDSTAVUJÍ TAK JEDNOTNÝ SYSTÉM VZÁJEMNĚ SE PODMIŇUJÍCÍCH VZTAHŮ.)

ZÁKLADNÍ PEDAGOGICKÉ DISCIPLÍNY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

- OBECNÁ PEDAGOGIKA
- DĚJINY PEDAGOGIKY
- OBECNÁ DIDAKTIKA
- TEORIE VÝCHOVY
- KOMPARATIVNÍ PEDAGOGIKA
- METODOLOGIE PEDAGOGIKY

Někdy se v rámci základních pedagogických věd vyčleňují i *KLÍČOVÉ (JADROVÉ)* DISCIPLÍNY → TEORIE VÝCHOVY, DIDAKTIKA A DIDAKTIKY UČEBNÍCH PŘEDMĚTŮ.

OBECNÁ PEDAGOGIKA

usiluje o

- SYSTEMATIZACI
- INTERPRETACI ZÁKLADNÍCH PEDAGOGICKÝCH JEVŮ, PROCESŮ EDUKAČNÍ REALITY A VYVOZENÍ VŠEOBECNĚ PLATNÝCH PEDAGOGICKÝCH NOREM.
- ROZEBÍRÁ VÝCHOVNÉ CÍLE, FUNKCE A ORGANIZOVÁNÍ VÝCHOVY.
- VYPRACOVÁVÁ TERMINOLOGII, URČUJE SMĚRY VÝZKUMU, JEHO METODY A INTERPRETACI VÝSLEDKŮ,
- FORMULUJE VŠEOBECNÉ ZÁKONY VÝCHOVY;

DĚJINY PEDAGOGIKY

HISTORIE EDUKACE VE SVĚTOVÉM, NÁRODNÍM I REGIONÁLNÍM
VÝVOJI,

ZKOUMAJÍ TRENDY VÝCHOVY JAKO SPOLEČENSKÉHO JEVU,
VZDĚLÁVACÍCH INSTITUCÍ, PEDAGOGICKÝCH IDEJÍ A KONCEPCÍ.

V RÁMCI DISCIPLÍNY SE PROFILOVALY NÁSLEDUJÍCÍ PODOBORY –
*VŠEOBECNÉ DĚJINY VÝCHOVY, NÁRODNÍ DĚJINY VÝCHOVY, DĚJINY
ŠKOLSTVÍ, DĚJINY DĚTSKÝCH A MLÁDEŽNICKÝCH HNUTÍ, DĚJINY
UČITELSTVÍ A UČITELSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ;*

TEORIE VYUČOVÁNÍ (OBECNÍ DIDAKTIKA)

- VYSVĚTLUJE PROCESY UČENÍ A VYUČOVÁNÍ,
- OBSAH, FORMY, ZÁSADY, METODY A PROSTŘEDKY VYUČOVACÍHO PROCESU.
- PŘEDMĚTEM DIDAKTIKY JSOU OTÁZKY INTERAKCE MEZI UČITELEM A ŽÁKEM.
- VEDLE OBECNÉ DIDAKTIKY VZNIKLY *PŘEDMĚTOVÉ DIDAKTIKY* (VYUČOVACÍ PŘEDMĚTY), *OBOROVÉ DIDAKTIKY* (SKUPINY PŘEDMĚTŮ) I *SPECIÁLNÍ DIDAKTIKY* (PODLE STUPNĚ ŠKOL);

TEORIE VÝCHOVY

- ZABÝVÁ SE VÝCHOVOU JAKO TEORETICKÝM PROBLÉMEM.
- FORMOVÁNÍ CHARAKTERU
- ANALYZUJE OBECNÉ CÍLE A OBSAH VÝCHOVNÉHO PŮSOBENÍ;
- SLOŽKY VÝCHOVY

PEDAGOGICKÁ METODOLOGIE

ZABÝVÁ SE PRINCIPY, STRATEGIEMI, PROCEDURAMI, NÁSTROJI A NORMAMI FUNGOVÁNÍ A ROZVOJE OBJEKTIVNÍHO POZNÁVÁNÍ A PRAKTICKÉHO PŘETVÁŘENÍ V OBLASTI ŠKOLSTVÍ A OSVĚTY. HLAVNÍ ÚLOHY SPOČÍVAJÍ V EXAKTNÍM MĚŘENÍ, EXPERIMENTOVÁNÍ, POZOROVÁNÍ, STATISTICKÉ ANALÝZE KVANTITATIVNÍCH DAT, VÝKLADU, PŘEDVÍDÁNÍ VZTAHŮ MEZI JEVY VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ REALITY, INTERPRETACE JEJICH SMYSLU A VÝZNAMU;

Metodológia výskumu. Metodológia výskumu je vedná disciplína, ktorá skúma a opisuje plánovanie, organizáciu a realizáciu výskumu vrátane vyhodnotenia výskumných dát. Metodológia výskumu teda opisuje viac než len výskumné metódy. Zaoberá sa tým, čo robí výskumník pred vstupom do terénu (plánovanie výskumu), počas terénnej fázy výskumu (použitie výskumných metód) a po návrate z terénu (vyhodnocovanie a interpretácia dát získaných v teréne).

Od metodológie výskumu je potrebné odlišovať metodológiu vedy, metavednú disciplínu zaoberajúcu sa základnými otázkami budovania vedy a vedných systémov. Je to akási nadstavba konkrétnych vedných disciplín, pedagogiky, psychológie, chémie, fyziky atď. Ruka v ruke s ňou sa rozvíjajú disciplíny ako filozofia vedy, logika vedy, sociológia vedy, psychológia vedy a pod.

KOMPARATIVNÍ PEDAGOGIKA

- POROVNÁVÁ VZDĚLÁVACÍ SYSTÉMY V JEDNOTLIVÝCH ZEMÍCH (POPISUJE A ANALYZUJE DETERMINANTY, VÝSLEDKY A EFEKTY JEJICH FUNGOVÁNÍ).
- PODROBUJE ANALÝZE VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY A JEJÍ ÚDAJE A POROVNÁVÁNÍ Z HLEDISKA *SYNCHRONNÍHO* (GEOGRAFICKÉHO), *DIACHRONNÍHO* (CHRONOLOGICKÉHO, HISTORICKO-VÝVOJOVÉHO) A *FUNKCIONÁLNÍHO* (KONTEXT POLITICKÝCH, SOCIÁLNÍCH, EKONOMICKÝCH, KULTURNÍCH A JINÝCH VZTAHŮ, VLIVŮ A ZÁVISLOSTÍ);

APLIKOVANÉ PEDAGOGICKÉ VĚDY

A) VERTIKÁLNÍ ČLENENÍ

- PŘEDŠKOLNÍ PG → pg předškolního věku
- ŠKOLNÍ PG → pg *predpubertálního* věku → pg pubertálního věku
 - pg adolescentního věku
 - pg dospělého věku

B) HORIZONTÁLNÍ ČLENĚNÍ – PG SPORTU, PG KULTURY,

- ŠKOLNÍ PG, PG RODINY, VOJENSKÁ PG....
- sociální pedagogika, speciální pedagogika

APLIKOVANÉ PG VĚDY PODLE

HORIZONTÁLNÍHO ČLENĚNÍ

V ODVĚTVÍCH LIDSKÉ ČINNOSTI PODLE INSTITUCÍ A PROSTŘEDÍ :

- PEDAGOGIKA SPORTU,
- PEDAGOGIKA HRY,
- PEDAGOGIKA PRÁCE,
- PEDAGOGIKA UMĚNÍ,
- PEDAGOGIKA ZÁŽITKU, -
- KŘESŤANSKÁ PEDAGOGIKA,
- HUDEBNÍ PEDAGOGIKA,
- FEMINISTICKÁ PEDAGOGIKA,
- INTUITIVNÍ PEDAGOGIKA
- PODNIKOVÁ PEDAGOGIKA,
- MUZEOPEDAGOGIKA,
- BIBLIOPEDAGOGIKA,
- LESNÍ PEDAGOGIKA,
- VOJENSKÁ PEDAGOGIKA ATD.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

3. HRANIČNÍ PEDAGOGICKÉ VĚDY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

V INTERAKCI PEDAGOGICKÝCH VĚD A POMOCNÝCH VĚD VZNIKLY HRANIČNÍ

PEDAGOGICKÉ VĚDY:

PEDAGOGIKA – FILOZOFIE → **FILOZOFIE VÝCHOVY**

PEDAGOGIKA – PSYCHOLOGIE → **PEDAGOGICKÁ PSYCHOLOGIE**

PEDAGOGIKA – SOCIOLOGIE → **SOCIOLOGIE VÝCHOVY**

PEDAGOGIKA – INFORMATIKA → **PED. KYBERNETIKA**

PEDAGOGIKA – MANAŽMENT → **ŠKOLNÍ MANAGMENT**

FILOZOFIE VÝCHOVY

- ZKOUMÁ OBECNOU POVAHU, CÍLE A PROSTŘEDKY VÝCHOVY A PŘÍSPÍVÁ K ROZVOJI PEDAGOGICKÉ TEORIE VÝKLADEM FILOZOFICKÝCH NÁZORŮ, TEZÍ, ARGUMENTŮ A KONCEPCÍ, VÝZNAMNÝCH PRO VÝCHOVU (SMYSL, ÚLOHA, OBSAH A CÍLE VÝCHOVY, HODNOTY V EDUKACI, PŘÍSTUP K VÝCHOVĚ A VZDĚLÁVÁNÍ);

PEDAGOGICKÁ PSYCHOLOGIE

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

JEJÍ PŘEDMĚT SPOČÍVÁ VE ZKOUMÁNÍ PSYCHOLOGICKÝCH ZÁKONITOSTÍ A ZVLÁŠTNOSTÍ VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ V EDUKAČNÍ REALITĚ.

ANALYZUJE PROCESY UČENÍ JAKO ČINNOSTI JEDINCE VE VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍCH PODMÍNKÁCH, ROZVOJ OSOBNOSTI V PROCESU VÝCHOVY A VYUČOVÁNÍ, ZÁKONITOSTI MEZI VNĚJŠÍMI PODMÍNKAMI A VNITŘNÍMI ZMĚNAMI, ANALYZUJE PSYCHIKU VYCHOVÁVANÉHO

POMOCNÉ VĚDY PEDAGOGIKY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

- **FILOZOFIE**
- **PSYCHOLOGIE**
- **SOCIOLOGIE**

- BIOLÓGIA
- HYGIENA
- MATEMATIKA
- HISTÓRIA
- ESTETIKA

FILOZOFIE

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

- PEDAGOGIKA SE AŽ DO NOVOVĚKU ROZVÍJELA JAKO SOUČÁST FILOZOFIE.
VŠECHNY VÝZNAMNÉ FILOZ. SMĚRY VÝZNAMNĚ OVLIVNILY PEDAGOGICKÉ TEORIE
- MEZI VÝZNAMNÉ FILOZOFY, KTERÝ ZNAČNOU POZORNOST VĚNOVALI VÝCHOVĚ:

DÉMOKRITOS, SOFISTI, PLATON, ARISTOTELES, E. ROTTERDAMSKÝ, F. RABELAIS, L. LOCKE, R. DESCARTES, J.J. ROUSSEAU, I. KANT, J. F. HERBART A DALŠÍ...

OBORY FILOZOFIE : ANTROPOLOGIE, AXIOLÓGIE, LOGIKA, ETIKA

FILOZOFIE

jako pomocná věda pedagogiky

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

ETIKA – JAKO VĚDA O MRAVNOSTI. UŽ OD SOKRATA ZKOUMÁ MRAVNÍ HODNOTY, SOUVISÍ S MRAVNÍ VÝCHOVOU, JE CÍLEM VÝCHOVY. J. F. HERBART: „PEDAGOGIKA BY MĚLA MÍT CÍLE V ETICE A NÁSTROJE VE PSYCHOLOGII“.

LOGIKA -VĚDA O VŠEOBECNÝCH FORMÁCH A STAVBĚ MYŠLENÍ, JAKO VĚDA O SPRÁVNÉM USUZOVÁNÍ. VĚDA O VŠEOBECNÝCH FORMÁCH A STAVBĚ MYŠLENÍ. NA ZÁKLADĚ VŠEOBECNÝCH POSTULÁTŮ JE FORMULOVÁN I OBSAH VYUČOVÁNÍ. POZNAT ZÁKLADY LOGIKY ZNAMENÁ UPLATŇOVAT SPRÁVNÉ ZÁSADY MYŠLENÍ, PŘIMĚŘENĚ SE VYJADŘOVAT A FORMULOVAT MYŠLENKY.

PEDAGOGICKÁ ANTROPOLOGIE – ROZEBÍRÁ KULTURNĚ ANTROPOLOGICKÉ ČINITELE, OVLIVŇUJÍCÍ EDUKAČNÍ PROCESY. VYTYČUJE PROBLÉMY, SPOJENÉ S POTŘEBAMI VÝCHOVY ČLOVĚKA PRO JEHO EXISTENCI V TÉ KTERÉ LIDSKÉ SPOLEČNOSTI, ŘEŠÍ OTÁZKY VLIVU KULTURY, ENKULTURACE NA ROZVOJ OSOBNOSTI. ZABÝVÁ SE INTERKULTURNÍMI ZVLÁŠTNOSTMI, JAZYKEM, KOMUNIKACÍ JAKO SOCIALIZAČNÍMI NÁSTROJI, HODNOTAMI, POSTOJI A PŘEDSUDKY.

PEDAGOGICKÁ ANTROPOLÓGIE

- oblasť pedagogickej vedy, rozvíja sa od 60. rokov 20. storočia.
- v medzinárodnej komunikácii sa označuje termíny anthropology of education alebo culture education.
- Pedagogická antropológia sa zaoberá problémom výchovy človeka, aby mohol byť schopný svojej existencie. Keď sa skúmajú procesy edukácie v rodinnom, školskom, alebo akomkoľvek prostredí, ukazuje sa, že okrem psychologických a sociologických faktorov tiež pôsobia aj kultúrnoantropologické.
- Táto disciplína sa z veľkej časti kryje s inou disciplínou označovanou ako etnopedagogika alebo interkultúrna pedagogika.

Členení pedagogickej antropológie

- Pedagogickú antropológiu z hľadiska interdisciplinárnych vzťahov možno členiť na kultúrnu antropológiu a biologickú antropológiu.

(Průcha, 2006).

PSYCHOLOGIE

jako pomocná věda pedagogiky

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

OBORY PSYCHOLOGIE JEJICHŽ POZNATKY POTŘEBUJE ZNÁT PEDAGOG
PŘI SVÉ PRÁCI:

- OBECNÁ PSYCHOLOGIE
- ONTOGENETICKÁ (VÝVOJOVÁ) PSYCHOLOGIE
- PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI
- HLUBINNÁ PSYCHOLOGIE
- EXPERIMENTÁLNÍ PSYCHOLOGIE

SOCIOLOGIE

jako pomocná věda pedagogiky

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA VEŘEJNÝCH
POLITIK V OPAVĚ

- SOCIOLOGIE JAKO VĚDA O ZÁKONECH VÝVOJE A STRUKTURY SPOLEČNOSTI.
- S. DĚTSTVÍ, MLÁDEŽE, STÁRNUTÍ.
- VYUČOVACÍ PROCES MÁ SVOU SPOLEČENSKOU A SOCIÁLNÍ PODSTATU.
- PEDAGOGIKA PŘEBRALA METODY VÝZKUMU SOCIOLOGIE (ANKETA, TEST, SOCIOMETRICKÁ METODA)
- *VLIV SOCIOLOGIE ZESILUJE*

AKTUÁLNÍ TREND - ROZVOJ SOCIÁLNÍ a SOCIOKULURNÍ ORIENTACE PEDAGOGIKY

PG. MYŠLENÍ SE V POSLEDNÍM OBDOBÍ SILNĚ **SOCIOLOGIZOVALO**

SOCIÁLNÍ FAKTORY JSOU URČUJÍCÍ VE VZTAHU MEZI URČITÝM PROSTŘEDÍM (RODINA, KOMUNITA, PRACOVNÍŠTĚ, REGION, STÁT) A EDUKAČNÍM PROSTŘEDÍM.

S.F. VÝZNAMNĚ PODMÍŇUJÍ **VZDĚLÁVACÍ ŠANCE** A VZDĚLÁVACÍ DRÁHY LIDÍ, OVLIVŇUJÍ EDUKACI SPECIFICKÝCH SKUPIN POPULACE : ETNICKÝCH, JAZYKOVÝCH, RASOVÝCH , NÁBOŽENSKÝCH (A JINÝCH SKUPIN).

BYLI POSILNĚNY SAMOSTATNÉ DISCIPLÍNY V RÁMCI PG = PŘEDEVŠÍM **SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA** (PŮSOBENÍ NA RIZIKOVÉ SOCIÁLNĚ ZNEVÝHODNĚNÉ SKUPINY MLÁDEŽE A DOSPĚLÝCH).

S. VÝZKUMY – KTERÉ PUBLIKOVAL B. BERSTEIN (JDE O VZTAH SOCIÁLNÍ TŘÍDY A VZDĚLANÍM), TEORIE KULTURNÍHO KAPITÁLU (P. BOURDIEU).

PEDAGOGIKA SPOLUPRACUJE A ČERPÁ POZNATKY

Skupina PŘÍRODNÍCH VĚD:

- MATEMATIKA. Ve velké míře se využívá statistiky při zkoumání statistických souborů v empirickém výzkumu
- BIOLOGICKÉ VĚDY. Fyzická *antropologie a neurověda* přinášejí ped. četné využitelné poznatky.
- LÉKAŘSKÉ VĚDY. Ve speciální pedagogice pro přiměřené působení, odhalení příčin, projevů a funkčních oslabení a poruch handicapovaných osob. Napr. *Školní hygiena* – poskytuje informace o životním a pracovním prostředí žáka s ohledem na vyhovující zdravotní podmínky. *Duševní hygiena* – wellbeing...+ Detailně zkoumá hygienická kritéria vybavení škol a okolí, věnuje se hygieně edukačního procesu, fyziologickým a hygienickým zásadám životosprávy; výchova k zdravému životnímu stylu.
- TECHNICKÉ VĚDY oblast informačních a komunikačních technologií a především *kybernetika*. (Pg o optimálním řízení na základě zpětné vazby ve výchovně vzdělávacím procesu) + *architektura* škol...
- DALŠÍ - ETNOGRAFIE, DEMOGRAFIE....

LITERATÚRA

BERTRAND, Y. 1998. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha, Portál.

BLÍŽKOVSKÝ, B. 1992. *Systémová pedagogika*. Ostrava, Amosium servis.

PRŮCHA, J. 2017. *Moderní pedagogika*. Praha, Portál.

KAISER, A., KAISEROVÁ, R. 1993. *Učebnice pedagogiky. Základné požadované vedomosti*. Bratislava, SPN.

RINK J. E. 2005. *Praktická pedagogika*. Bratislava, Univerzita Komenského.

ŠVEC, Š. 1995. *Základné pojmy v pedagogike a andragogike*. Bratislava, IRIS.